

VÅR NABO I ØST – VESTENS SIGNIFIKANTE ANDRE¹

Fenomenologien om den andre

For de som er kjent med Hegels dialektikk, så er konstruksjonen av «den andres» identitet sammenflettet med konstruksjonen av selvidentitet. Det er en ontologisk umulighet for et jeg å bli beskrevet før sosial interaksjon oppstår. Det var først i møte med den andre at historien startet, at selvet blir kjent med seg selv og får sin form og bevissthet. Dette perspektivet medfører dermed at identiteten til den andre er en bestanddel i dannelsen av selvidentiteten. På samme måte som det individuelle jeget utformer sin identitet gjennom interaksjon med den andre, definerer også stater seg selv gjennom sin interaksjon med andre stater. Derfor vil Hegels dialektikk også kunne anvendes på det politiske og utenrikspolitiske området. Den viktige rollen den andre spiller i jegets identitet, gjør fremstillingsprosessen av den andre meget politisert. For eksempel, ved hjelp av å tilegne den andre visse negative egenskaper, kan man på smidig vis distansere de samme egenskapene fra seg selv. «Selvutestengelse» fra den andre, uansett hvem som er tildelt den rollen, er derfor et viktig politisk verktøy. Carl Schmitt som hevdet at politikk i bunn og grunn er basert på forskjellen mellom venn og fiende, kan også være en illustrasjon på denne teoriens fruktbarhet.² Den kommende presentasjonen av hvordan Russland er blitt fremstilt av Europa og Vesten, er således også en presentasjon av formeringen av europeisk identitet.

I det daglige liv tar vi det gjerne for gitt at det som gjør noen til «den andre» ganske enkelt er forårsaket av den andres forskjellige egenskaper og oppførsel. Imidlertid er det ikke helt så enkelt, for vårt bilde av den andre vil aldri kunne gjenspeile en objektiv virkelighet. Men vår fremstilling av den andre vil påvirke vår oppførsel og relasjon til den andre, som igjen vil påvirke virkeligheten. Med andre ord vil konstruksjonen av den andre være med på å forme virkeligheten. Dermed kan kulturelle forskjeller som ofte synes å være avgjørende for splid mellom mennesker, i stedet være en form for illusjon. Det er ikke sagt at forskjeller ikke kan skape konflikt, men det er heller ikke dømt til å skje. Hvorvidt kulturelle forskjeller faktisk er med å skape konflikt, vil dermed avhenge av hvorvidt disse forskjellene blir fremtredende. Det er her politikk, rivalisering, geopolittikk og mange andre faktorer kommer inn i bilde og spiller en rolle i hvordan konstruksjonen og samhandlingen med den andre blir gjort. Denne tankegangen betyr ikke at en «sann» virkelighet ikke finnes, eller at vi ikke under noen omstendighet kan gi definitive karakteristikker av den andre. Derimot viser den fenomeno-

logiske disiplinen om den andre at konstruksjon av den andre er meget politisk ladet, og dette er alltid viktig å ha i bakhodet. Jacques Derrida har vist at det er umulig å tilintetgjøre all form for vold i samspillet med den andre, men det er mulig å minimalisere den, og det kan kanskje sies å være et politisk ansvar.

De første solide europeiske fremstillingene av den «russiske andre» begynte under oppdagelsestiden. Da Europa «oppdaget» russerne, var det imidlertid ikke på samme måte som andre oppdagelser i perioden. Som Iver Neumann skriver: «[...] Oppdagelsen av russerne var og er ikke behandlet på samme måte som for eksempel oppdagelsen av indianerne. Dette er en første indikasjon [...] på at de europeiske representasjonene av Russland viste en tydelig tilbøyelighet for å behandle russerne som det som kan kalles et «liminalt» tilfelle av europeisk identitet».³

Dette fenomenet om et Russland som tilhører et «liminalt» forhold med Europa, gir et interessant særtrekk for forholdet mellom partene. På den ene siden betyr «liminal» at en tilhører samme sfære, at en er noe lik en annen. På den andre siden betyr det at man befinner seg i periferien, på selve terskelen av likhet og annerledeshet. Denne liminale særegenheten kan være med på å gi en forklaring på hvorfor det var, og fremdeles er, nøyaktig den russiske andre som viste seg å være så avgjørende i dannelsen av Europas identitet. Gjennom sin historie har Europa møtt flere andre, både som har vært mye mer truende for sin egen overlevelse, som for eksempel det osmanske imperiet, hvis ekspansjon var nesten mirakuløst slått tilbake ved slaget ved Wien i 1683 – men også som har vært mye mer «annerledes» enn Russland, slik som aztekerne eller bantuene.

I Hegel's «prehistoriske» teori om bevissthetens skapelse, kan den biologiske form for «self-certainty» bare omdannes til suprablogisk «self-knowledge» gjennom et møte med en lignende annen, en annen som en kan gjenkjenne et annet ego i, som igjen kan skape grunnlag for samhandling. Hvis forskjellene blir oppfattet som for store mellom partene i et slikt møte, så store at en anerkjennelse av likhet ikke oppstår, som for eksempel kan tenkes at skjedde i spanjolenes møte med aztekerne, kan konsekvensen ganske enkelt bli tilintetgjørelse. Den andre ble oppfattet som så annerledes at konsekvensen ble utslettelse, og dermed kunne en reell samhandling aldri oppstå.

Reell selvidentitet kan bare konstrueres gjennom samspillet med den andre, men i Hegels dialektikk er det nødvendig at den andre overlever. Hvis han unnslipper eller blir drept, kan selvbevisstheten ikke oppstå, og identitet ikke bli skapt eller formet. Identitetsforming krever dermed en annen som kan gjenkjennes fra et likhetsperspektiv. Det europeiske møte med Russland viste seg dermed som et veldig fruktbart tilfelle, siden de ble oppfattet som både lik og ulik. De var annerledes, men ikke i en slik grad at det forhindret muligheten for selvidentifisering. Fra dette perspektivet kan man også

spekulere i om Russland kunne spille en rolle som Europas alter ego, i den forstand at det europeiske selvet kunne bruke sin russiske konstruksjon for å stabilisere sitt eget ego og identitet. Hverken tyrkerne eller kineserne kunne passe så godt til en slik rolle.

Så hvem er den russiske andre? Det er umulig å presentere på konkluderende vis hvem noen som helst faktisk er, men det er mulig å forstå hvem noen har blitt konstruert til å være som. Ved å grave i den europeiske representasjonen av Russland, så kan man ikke bare anerkjenne, som Marx sier, at «tradisjonen fra alle døde generasjoner trykker som en mare på de levendes hjerner»,⁴ men også fordi disse representasjonene har en tendens til å bli tatt for gitt, til tross for det eventuelle gapet mellom representasjonene og «virkeligheten». På samme måte som det er umulig å presentere et korrekt bilde av hvem den andre egentlig er, er det også empirisk utenkelig å bevise en presis oppfatning av Europas fremstilling av Russland, tatt i betraktning de komplekse, mangfoldige og tvetydige linsene til Europas øyne. Men noen generaliseringer av disse konstruksjonene eksisterer og kan presenteres. I teksten under er mitt bidrag (som spesielt i de første avsnittene lener seg mye på Iver Neumanns forskning på temaet) å trekke frem noen av disse dominerende representasjonene fra og med Februarrevolusjonen i 1917 frem til i dag.

Sovjetunionen

De innledende europeiske reaksjonene på Februarrevolusjonen var i utgangspunktet ganske positive, og fokuset var at nå kunne Russland endelig bli integrert med Vesten gjennom liberale ideer om politikk og økonomi.⁵ Den 21. mars 1917 skrev blant annet London *Financial Times* en artikkel med tittelen «The Dawn of a New Era: How British Traders May Profit», og i desember 1921 skrev *The Times* at «kommunismen var på sin endestasjon, og at det nå bare dreide seg om å treffe en egnet formel for gjeninnføring av kapitalismen.»⁶

Men Vestens fremstilling av Russland var ganske tvetydig under borgerkrigen, og den var veldig preget av øyeblikkets behov, særlig ønsket om å fortsatt holde Russland inne i krigen mot Tyskland. I 1918 igangsatte de allierte en flernasjonalt militær intervensjon blant annet for å gjenopprette østfronten som hadde blitt avvirket tidligere på året med fredsavtalen mellom den nyopprettede Sovjetrepublikken og Sentralmaktene i Brest-Litovsk. Etter at krigen høsten 1918 var vunnet av de allierte på vestfronten, kanaliserte de støtten til de anti-bolsjevistiske hvite arméer i Russland. Men den røde armé beseiret de hvite styrkene og bevegelsen brøt sammen, slik at bolsjevikene i 1923 vant borgerkrigen. I takt med implementeringen av det nye kommunistprosjektet, og dermed avstanden den tok fra de hegemoniske prosjektene i Vesten, gikk Russland fra å være sett på som et land i kaos, til gradvis å bli

omdannet til en internasjonal trussel. Men det var først etter andre verdenskrig, og inngangen til den kalde krigen at Sovjetunionen ble den største internasjonale trusselen.

For mellomkrigstidskonstruksjonene av Russland var varierte. Med unntak av den nazistiske rasediskusjonen ble landet generelt sett ansett som en del av Europa, men samtidig noe uortodoks og avvikende fra Vesten. Tilstanden på denne annerledesheten, om det var et positivt eller negativt avvik, var imidlertid uten en samstemt konklusjon. Fremstillingen av Russland som «fremtidens land», ble noen ganger hintet frem, og Fridtjof Nansen skrev i 1924 at «det ser ut til at Russland en dag trolig ikke bare vil levere materielle goder til Europa, men at det også vil legge til rette for Europas åndelige fornyelse».⁷

Særlig i Europas arbeiderbevegelse var det andre synspunkter. En samlet arbeiderbevegelse støttet den russiske revolusjon i 1917, og selv etter splittelsen i 1923 som førte til dannelsen av Norges Kommunistiske Parti, fortsatte Arbeiderpartiet å forsvare Sovjetunionen, om ikke så lojalt som NKP. I Einar Gerhardsens skildring av sin ungdomstid kan vi lese: «Utviklingen i det revolusjonære Russland med seier for bolsjevikene virket også til å styrke venstrekreftene i norsk arbeiderbevegelse. Det var en voldsom interesse for den russiske revolusjon. ...Gjennom de mange år jeg har deltatt i arbeiderbevegelsen kan jeg ikke huske at det noen gang har vært en tilsvarende interesse.» Gerhardsen skrev dette i 1974 og sier da at hans revolusjonære standpunkt den gang ikke var noe å skamme seg over. «Arbeiderpartiet var et revolusjonært parti i disse årene. Og ingen av dem som var med, trenger skamme seg.»⁸

I denne perioden var det altså ulike konstruksjoner av Russland som langt på vei konkurrerte med hverandre. Med andre verdenskrigs slutt, var det imidlertid duket for en mer samstemt fremstilling av Russland. Dette la grunnlaget for det som ble et grenseskille i europeisk historie – nemlig den kalde krigen. Gjennom den kalde krigen ble den andres identitet tydelig utmeislet som en mot-identitet i forhold til den europeiske selvidentiteten. I denne perioden ble den dominerende konstruksjonen av Russland «barbaren ved porten». Churchill skal ha uttalt at «barbarene sto i hjertet av Europa», Konrad Adenauer skrev at «Asia står ved Elben», og Milan Kundera refererte til Sentral-Europa som «un occidente kidnappe».⁹

Mens USA gjennom europeiske øyne ble sett på som å være en supermakt på bakgrunn av sin enorme makt på en rekke områder: økonomi, politiske system, teknologi, og militær styrke, ble Sovjetunionen i stedet anerkjent som en supermakt *bare* på grunnlag av sine militære og kjernefysiske evner, ofte kombinert med et hint av barbarisme. Den rumenske statsvitenskapsmannen Edward Luttwak, som senere jobbet for det amerikanske militæret, sa i et TV-intervju at «De var fulle da de beseiret de Napoleon. Fulle slo de Hitler. Fulle kan de vinne mot Nato.»¹⁰

Imidlertid utgjorde også det sovjet-russiske politiske system en viktig bestanddel av «trusselen fra øst», svært ofte ble dette ganske enkelt stemplet som «totalitært». Det ble dermed satt i samme bås som nazismen, og på denne måten ble det atskilt fra Vesten. I denne perioden oppstod det dermed en ny dikotomi; nemlig demokrati kontra totalitarisme, som gradvis overtok for de tidligere dikotomiene som sivilisert/europeisk kontra barbarisk/-asiatisk, gjerne ledsaget av andre dikotomier som frihet kontra undertrykkelse og defensiv kontra aggressiv. Til tross for disse dominerende fremstillingene av Den Andre fantes det alternative konstruksjoner også etter andre verdenskrig. Filosofen Jean-Paul Sartre, som var en markant personlighet på den franske venstresiden, er et godt eksempel. Han skrev «Jeg har lett, men jeg kan ikke finne noen bevis på en aggressiv impuls fra russernes side de siste tre tiårene. ... [Den sovjetiske borgeren] kritiserer [regimet] oftere og mer effektivt enn vi gjør [...]»¹¹

Slike uttalelser kunne fra et teleologisk perspektiv gi uttrykk for at Sovjetunionen kunne være et alternativ til den «vestlige vei», og kanskje til og med tilby et bedre og mer sofistikert politisk-økonomisk system. Den dominerende måten å konstruere den andre var imidlertid at Sovjetunionen var en militær trussel kombinert med et tilbakestående politisk system. Oppløsningen av Sovjetunionen og dets ønske om å endelig bli medlem av Vesten og de liberale institusjonene i Europa, skapte imidlertid ulike reaksjoner. Geografisk sett var de en del av Europa, men kunne de bli en del av Europas kultur og politikk?

Russland 1991-2005 – eleven på skolebenken

Da Russland bestemte seg for å gi opp sitt kommunistiske prosjekt og tilpasse seg den vestlige modellen for liberalt demokrati og kapitalisme, skulle representasjonene av Russland endres radikalt. Tross alt innebar denne tilpasningen at Russland skulle transformere sin annerledeshet om til «vestlig likhet», og dermed ville Russland bli mindre ulikt Vesten. Siden Russland nå de facto hadde blitt en elev av vestlig økonomisk og politisk praksis, ble det forventet at deres dårlige oppførsel ville reduseres, og at «trusselen fra øst» endelig ville hvikes ut. En viktig faktor for å lykkes med å bli en del av Vesten, manglet imidlertid. Man måtte ikke bare bytte ut det økonomisk-politiske systemet, noe som var krevende nok, men man måtte også integreres i de vestlige sikkerhets- og politiske institusjoner. En problemstilling som oppstod i forbindelse med dette var imidlertid at disse institusjonene, som EU og Nato, på mange måter hadde bygget sin selvidentitet nettopp basert på Russland som den andre – det vil si Russland som en trussel og russisk utestenging. Lord Ismay, som var den første generalsekretæren for Nato, sa at Natos oppgave var «å holde amerikanerne inne, russerne ute, og tyskerne nede»¹², mens en av grunnleggerne av EEC, Paul-Henri Spaak sa at

en felles frykt for Sovjetunionen var hovedmotivasjonen bak dannelsen av EEC.¹³ Disse fundamentale institusjonene i Vesten, hadde dermed blitt skapt på bakgrunn av, og hadde sine formål basert på russisk annerledeshet. Hvordan kunne Russland nå samarbeide med og kanskje bli medlem av disse institusjonene, uten å rokke ved deres egne selvidentiteter og prosjekter?

Formelt samarbeid mellom Russland og Nato begynte i 1991 innenfor rammen av det euro-atlantiske partnerskapsrådet, og i 1997 ble det underskrevet en handlingsplan for et fremtidig Nato-Russland-samarbeid. Begge parter sa at de ikke så på hverandre som motstandere, og at deres felles mål var å «bygge sammen en varig og inkluderende fred i det euro-atlantiske området basert på prinsippene om demokrati og samarbeid og sikkerhet».¹⁴

Men menneskerettigheter og spesielt minoritetsrettigheter var imidlertid hevdet å være en viktig faktor. Når man ville begrunne at Russland ikke var klar for Nato-medlemskap, ble menneskerettighetene ofte nevnt.¹⁵ Den dominerende konstruksjonen av Russland på 90-tallet var at landet var en elev, en elev på den rette veien mot fremskritt. Bill Clinton var en ivrig støttespiller av Jeltsin helt frem til hans avgang, og forsøkte å opprettholde et bilde av at Russland gikk i riktig retning. Jeltsin ble godt likt av Vesten, og ble sett på som ganske imøtekomende når det gjaldt sikkerhetspolitikk. USA-støtten til Jeltsin var svært viktig, både for hans politiske maktkonsolidering i etterkant av kuppforsøket i 1991, men også for hans politiske overlevelse under det omstridte valget i 1996.¹⁶ I løpet av de syv årene både Clinton og Jeltsin var statsledere møttes de hele 18 ganger, noe som var nesten like ofte som forgjengerne deres hadde møtt gjennom hele den kalde krigen. På Clintons initiativ ble Russland medlem av G-8-gruppen i 1997, og etter at begge hadde gått av, sa Clinton at «selvfølgelig hadde vi våre forskjeller, men utgangspunktet for vårt forhold dreide seg alltid om hvordan Russland og Amerika kunne jobbe sammen for å fremme våre felles interesser.»¹⁷

Da Putin ble ny president i Russland, ble integrasjon og samarbeid med Vesten videreført, særlig etter terrorangrepet 11. September 2001. I 2001 åpnet Putin eksplisitt for en integrasjon med vestlige sikkerhets- og forsvarsinstitusjoner, blant annet et mulig russisk medlemskap i Nato. Putin sa: «Både Warszawapakten og Sovjetunionen er forbi, men Nato fortsetter å eksistere og utvikle seg [...] Vi ser ikke på Nato som en fiende, vi ser ikke en tragedie i dets eksistens, men vi ser heller ikke behovet for det.»¹⁸ I stedet burde det opprettes en felles sikkerhetsinstitusjon, som han sa kunne oppnås enten ved å oppløse Nato, ved at Russland ble medlem i det, eller ved å skape et nytt organ der Russland kunne bli likeverdig partner.

Selvidentiteten til de vestlige institusjonene som hadde vært basert på en russisk utelukkelse, kunne imidlertid virke til å være en viktig faktor for den strukturelle utfordringen for russisk integrering i det europeiske kontinent, og i dag blir slike samtaler avvist som urealistiske av begge parter. En annen

strukturell utfordring som den russiske integreringen til den vestlige modellen innebar, var den iboende spenningen i den nye lærer-elev dikotomien som særlig Iver Neumann, har lagt mye vekt på.¹⁹ Denne dikotomien innebærer for russerne å både akseptere en rolle som elev, hvor Vesten er lærer – og samtidig opprettholde rollen som stormakt. Spenningen oppstår ettersom sistnevnte rolle krever en likestilling med andre stormakter. En stormakt kan ikke nøye seg med å bare være en elev, den må også være en læremester som lærer andre. På bakgrunn av dette var derfor ulike tanker om hvor stabil idéen om Russland som elev kunne forbli. Noen tenkte at Russland kunne gjennomgå et «Wirtschaftswunder», som både Tyskland, Østerrike og Japan opplevde etter annen verdenskrig. Med andre ord ville de økonomiske gevinstene ved å være elev, være såpass store at de ville utkonkurrere eventuelle identitetsproblemer. Resultatene gikk imidlertid motsatt vei, og for Russland var 90-tallet en stor økonomisk katastrofe hvor store deler av befolkningen ikke en gang hadde råd til basisvarer. Uansett, den dominerende representasjonen av Russland, inkludert Putin sine første år, var at Russland var en elev, og bare sekundært en militær trussel og menneskerettighetsmisbruker.

2005-2017 – ny kald krig

Spørsmålet om hvordan Russland passer i den vestlige ordenen var et sentralt tema for diskusjon på 90-tallet, men i takt med de politiske konfliktene mellom dem ble den overordnede konklusjonen at de ikke passer inn, og dette ga grunnlaget for oppdemningspolitikken. Tidsperioden fra midten av 2000-tallet til i dag skulle drastisk forandre fremstillingen av Russland. Natos missilforsvar i Europa, den georgiske krigen, Edward Snowden-affæren, Ukraina-krisen og det russiske militære engasjementet i Syria har alle vært store problemer. Nå ble de nye representasjonene gradvis omdannet til det å være en trussel, ikke bare en militær, men også en politisk trussel som tar sikte på å undergrave vestlige «frie» samfunn og demokratier.

Tanken om at vi i dag står overfor en ny kald krig, har for det meste blitt utelukket av statlige tjenestemenn i Vesten, men flere kommentatorer og eksperter hevder at den eksisterer i beste velgående. Den politiske forskeren Robert Legvold uttalte at «den nye kalde krigen begynte i det øyeblikket man gikk over terskelen, og det skjedde med Ukraina-krisen».²⁰ I en hurtig respons på Ukraina-krisen, implementerte begge sider økonomiske og diplomatiske sanksjoner mot hverandre. På den andre siden har noen fastholdt at begrepet «kald krig» er uegnet for dagens konflikt, men på tross av det har man hevdet at situasjonen er enda farligere enn den var under den virkelige kalde krigen.²¹ Andre har gått enda lengre og har blant annet kalt den nåværende konflikten i Syria, som involverer nesten et dusin ulike nasjoner, en «proto-verdenskrig»²². Den London-baserte tenketanken «European

Leadership Network», bestående av fremstående tidligere politiske, militære og diplomatiske ledere, uttalte i 2015 at forholdet mellom Russland og Vesten har forverret seg betydelig, og at dette «hadde resultert i mange alvorlige militære fremstøt mellom Russlands og Natos styrker». De kom også med en annen uttalelse som uttrykte bekymring: «Et annet aspekt har imidlertid vært den økte størrelsen og omfanget av de militære øvelsene som både Russland og Nato har gjennomført i det euro-atlantiske området siden Ukraina-krisen begynte. Øvelsene viser at hver side trener mot den andre sidens evner og har mest sannsynlige krigsplaner i tankene. Mens talsmenn kan hevde at disse operasjonene er rettet mot hypotetiske motstandere, tilsier naturen og omfanget av dem noe annet: Russland forbereder seg for en konflikt med Nato, og Nato forbereder seg på en mulig konfrontasjon med Russland.»²³

Begge parter øver og forbereder seg derfor på en regelrett krig mot hverandre, til tross for de offisielle uttalelsene som toner øvelsene ned. Men det finnes også statsansatte på vestlig toppnivå som snakker åpent om den russiske trusselen. General for USA's marinekorps, som forøvrig har rotasjonsbase på Værnes, Joseph Dunford erklærte i 2015 at: «Hvis du vil snakke om en nasjon som kan utgjøre en eksistensiell trussel mot USA, må jeg peke på Russland. Og hvis du ser på deres oppførsel, er det intet mindre enn alarmerende [...] Min vurdering i dag, senator, er at Russland representerer den største trusselen mot vår nasjonale sikkerhet.»²⁴ Dette ble fulgt opp i 2016 da Luftforsvarssekretæren Deborah James, uttalte at «Russland er USAs trussel nummer én».²⁵

Men det er ikke bare Russland som nasjon som er en trussel. Nærmere bestemt er det Putin, selve inkarnasjonen av dagens Russland, som er den viktigste utfordringen, og denne implikasjonen bekrefter at det er den indre naturen (det vil si dens nåværende regime), som er roten til problemet. Mens Hillary Clinton sammenlignet Putin med Hitler og sa at Putins handlinger minner om «hva Hitler gjorde i 30-årene», svarte den frittalende senatoren John McCain da han ble spurt om å vurdere Putins trussel mot global sikkerhet, at «jeg tror han er den fremste og viktigste trusselen, enda større enn IS».²⁶

Selv om IS kan gjøre forferdelige ting, er det Putin som angivelig gir ordre om å hacke og endre valgutfall for å svekke demokratiene i den vestlige verden. En viktig egenskap i den «nye kalde krigen» er dermed at den foregår i cyberverden og gjennom informasjonsinfrastruktur som TV, aviser og sosiale medier. Men bekymringene deles også på den andre siden av Atlanterhavet. Høytstående medlemmer i den britiske regjering erklærte i 2017 at det faktisk er en ny kald krig der ute, og at «På tvers av EU ser vi alarmerende bevis på russiske forsøk for å splitte den europeiske enheten i en rekke viktige strategiske saker».²⁷

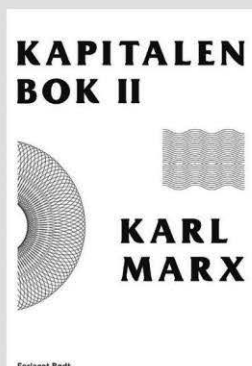
Appeller fra begge sider av Atlanteren har gitt uttrykk for behovet for tettere samarbeid og dialog, men positive initiativer som kan muliggjøre dette; felles institusjoner og samarbeidsavtaler, har gang på gang løpt ut i sanden. Cyberkrig, informasjonskrig, økning av konfronterende militærøvelser og frosne diplomatiske samhandlinger peker alle på at vi står overfor en ny kald krig. I tillegg viser det seg at i takt med enda mer avansert våpenteknologi og overlappende politiske og militære aktiviteter mellom de to partene at denne nye kalde krigen kan være enda farligere enn den forrige. Av dette følger det at dagens dominerende representasjonen av Russland i Vestens øyne, er at Russland er en politisk og militær trussel som har fiendtlige intensjoner mot Vesten.

NOTER

- 1) Noen justeringer er blitt gjort i denne artikkelen på bakgrunn av *Vardøgers* fagfelleevaluering.
- 2) Carl Schmitt, *Begrepet om det politiske*, Vidarforlaget, Oslo 2007
- 3) Iver Neumann, *Uses of the other*, University of Minnesota Press, Minneapolis 1999, s. 67.
- 4) Karl Marx, Louis Bonapartes 18. Brumaire, *Marx-Engels-Werke* Bd 8, Dietz Verlag, Berlin 1975, s 115.
- 5) Neumann. *Uses of the other*, op.cit. s. 99.
- 6) Ibid, s. 99.
- 7) Ibid, s. 100.
- 8) Einar Gerhardsen. *Unge år. Erindringer fra århundreskiftet fram til 1940*, Tiden, Oslo 1976 s 65-66 og s 250.
- 9) Neumann, *Uses of the Other*, op. cit., s. 90.
- 10) Ibid, s. 102-103.
- 11) Ibid, s. 104. Neumann siterer Sartre fra Pierre de Boisdeffre, *Des vivants et des morts – témoignages 1948-1953*, Paris, 1954, s 241. Om Sartres politiske posisjon se Dag Østerberg: *Jean-Paul Sartre*, Oslo 1993, s 182-217.
- 12) Ibid, s. 111.
- 13) Ibid, s. 104.
- 14) NATO, *Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between Nato and the Russian Federation signed in Paris, France 27.05.1997*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_25468.htm [Accessed 24 Jun. 2017].
- 15) Neumann, *Uses of the other*, op. cit., s. 111. Når Russland aldri ble Nato-medlem, til tross for at Russland ytret ønske om dette, så har dette sin komplekse årsakssammenheng som jeg her ikke går nærmere inn på.
- 16) Patrick Cockburn, «US agents helped Yeltsin break coup», *The Independent* 16.05.1994, www.independent.co.uk/news/us-agents-helped-yeltsin-break-coup-1436470.html. Nedlastet 28 Sept. 2017. Owen Jones, «Americans can spot election meddling because they've been doing it for years», *The Guardian*, 05.01.2017, www.theguardian.com/commentisfree/2017/jan/05/americans-spot

- election-meddling-doing-years-vladimir-putin-donald-trump. Nedlastet 28 Sept. 2017.
- 17) Department of State Office of the Historian, *Milestones: 1993–2000*, <https://history.state.gov/milestones/1993-2000/clinton-yeltsin>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 18) *DeseretNews.com*, «Putin wants Nato to let Russia join», 18.07.2001, <http://www.deseretnews.com/article/853851/Putin-wants-NATO-to-let-Russia-join.html>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 19) Iver Neumann, *Russia as Europe's other*; European University Institute, Robert Schuman Centre, Firenze 1996.
 - 20) Samuel Ramani, «Robert Legvold on the New Cold War, Interview with Columbia University Professor and Leading Russia Scholar», *Huffington Post* 10.11.2015, http://www.huffingtonpost.com/samuel-ramani/robert-legvold-on-the-new_b_8514120.html. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 21) A. C. Kuchins, *Elevation and Calibration: A New Russia Policy for America: II. The Current Impasse: Not a New Cold War but Potentially More Dangerous*, Center on Global Interests 2016, p. 9–12. Og: Samuel Osborge, World warned it's entering era «more dangerous than Cold War» as Russian power grows, *The Independent* 12.10.2016, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/russia-cold-war-sir-john-sawers-warns-syria-washington-moscow-a7357421.html>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 22) Sergio Peçanha et al., «Untangling the Overlapping Conflicts in the Syrian War», *The New York Times* 18.10.2015, <https://www.nytimes.com/interactive/2015/10/16/world/middleeast/untangling-the-overlapping-conflicts-in-the-syrian-war.html>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 23) Ian Kearns et. al., Preparing for the Worst: Are Russian and Nato Military Exercises Making War in Europe more Likely? *European Leadership Network* 12.08.2015, http://www.europeanleadershipnetwork.org/preparing-for-the-worst-are-russian-and-nato-military-exercises-making-war-in-europe-more-likely_2997.html. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 24) Phil Stewart, «Russia is top U.S. national security threat: U.S. Gen. Dunford», *Reuters* 09.07.2015, <http://www.reuters.com/article/us-usa-russia-dunford-idUSKCN0PJ1YR20150709>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 25) Alix Culbertson, «'NUMBER ONE THREAT' Russia is a danger to America's EXISTENCE, top military officials warn», *Express* 05.12.2016, <http://www.express.co.uk/news/world/740009/Russia-biggest-threat-United-States-Nato>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 26) Philip Rucker, «Hillary Clinton says Putin's actions are like 'what Hitler did back in the '30s'», *Washington Post* 05.03.2014, <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2014/03/05/hillary-clinton-says-putins-action-are-like-what-hitler-did-back-in-the-30s/>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
Paul Karp, «Vladimir Putin is a bigger threat than Isis, John McCain says», *The Guardian*, 29.05.2017, <https://www.theguardian.com/us-news/2017/may/29/vladimir-putin-is-bigger-threat-than-isis-john-mccain-says>. Nedlastet 24 Jun. 2017.
 - 27) Peter Foster, «Russia accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy», *The Telegraph* 16.01.2016, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>. Nedlastet 24 Jun. 2017.

KAPITALEN BOK 2 PÅ NORSK!

Andre bok av Karl Marx' Kapitalen er oversatt til norsk av Harald Minken. Førrige gang var da Fram Forlag ga ut Erling Falks oversettelse, for over 80 år siden!

Forlaget Rødt! sin nye, norske utgave er mer komplett og lettere å lese. Førsteopplaget er innbundet. Pris kr 445,- Opplag: 400 Også som e-bok.

Hjelp til å forstå Kapitalen bok 2 av Harald Minken, forklarer hva kapital og verdi er og går gjennom kapitler for kapittel. Boka forklarer reproduksjonsskjemaene. Kr 85,-. Også som e-bok.

Tidsskriftet Gnist kommer med minst fire ganger i året. Tilbud til nye abonnenter: kr 100,- for et årsabonnement. Send e-post til roedt@marxisme.no

Bestill bøker fra Forlaget Rødt:
www.marxisme.no